

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/216836,Anna-Plonska-Leon-Smolenski-Zeus.html>
27.02.2026, 03:21

Anna Płońska: Leon Smoleński „Zeus”

Po agresji Związku Sowieckiego na Polskę, 17 września 1939 r., Leon Smoleński zasilił szeregi Korpusu Ochrony Pogranicza. W trakcie wycofywania się oddziału KOP nie przeszedł granicy litewskiej, ale wrócił do Wilna. W sierpniu 1942 r. rozpoczął działalność konspiracyjną, którą zakończył dopiero w marcu 1947 r.

[Aparat bezpieczeństwa](#) [Podziemie antykomunistyczne](#) [Podziemie niepodległościowe \(Żołnierze Wyklęci\)](#)

07.04

Żołnierze 5. Brygady Wileńskiej AK. Stoją od lewej: ppor. Zdzisław Badocha „Żelazny”, dowódca plutonu w 4. szwadronie wachm. Jerzy Lejkowski „Szpagat”, wachm. Leon Smoleński „Zeus” (nr 3), ppor. Henryk Wieliczko „Lufa” (nr 4), 1945-1946 (fot. z zasobu IPN)

„Białowieska puszcza odwieczna
Szumi piosenkę swą
Cisza wkoło, tylko w oddali
Ognie obozu lśnią”.

Fragmentem wiersza autorstwa Juliana Niemcewicza „Fryca” chcemy przywołać postać jednego z podkomendnych mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki” – Leona Smoleńskiego „Zeusa”. Jako jeden z nielicznych otrzymał od swojego dowódcy pamiątkowy sygnet z wygrawerowanym napisem: „Przyjacielowi – Żołnierzowi Łupaszka”.

Żołnierz 5. Brygady

Leon Smoleński przyszedł na świat 7 kwietnia 1922 r. w Wilnie. Po śmierci ojca w 1935 r.

zamieszkał z rodziną w Starej Wilejce, gdzie uczył się w Gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza i zdał maturę.

Po agresji Związku Sowieckiego na Polskę, 17 września 1939 r., Leon Smoleński zasilił szeregi Korpusu Ochrony Pogranicza. W trakcie wycofywania się oddziału KOP nie przeszedł granicy litewskiej, ale wrócił do Wilna. W roku 1940 r. zamieszkał w Trokiennikach. We wspomnianej, wileńskiej wsi Leon Smoleński, od sierpnia 1942 r., rozpoczął działalność konspiracyjną pod komendą ppor. rez. Jana Kozłowskiego „Bohuna” i przyjął pseudonim „Zeus”.

Po ponad roku, w grudniu 1943 r., przyłączył się do 5. Brygady Wileńskiej AK, gdzie przydzielony został do 4. szwadronu dowodzonego przez por. Mariana Plucińskiego „Mścislawa”. W jego szeregach brał udział w walkach na Wileńszczyźnie, m.in. pod Worzianami (31 stycznia 1944 r.). Z obawy przed sowieckimi aresztowaniami podkomendni mjr. Zygmunta Szendzielarza nie wzięli udziału operacji „Ostra Brama”. W tym czasie żołnierze „Brygady Śmierci” mniejszymi grupami ruszyli w kierunku Białostocczyzny.

Leon Smoleński „Zeus” znalazł się w kilkusobowej grupie dowodzonej przez sierż. Zbigniewa Trzebskiego „Nieczuję”, która na terenie Grodzieńszczyzny dołączyła do mjr. „Łupaszki”. Dowódca wileńskiej brygady poprzez swoją kurierkę, st. strz. Elwirę Brodowicz „Elilę”, starał się nawiązać kontakt z Komendą Białostockiego AK.

Po przekroczeniu granicy „Zeus” działał w ramach szwadronu dowodzonego przez Mariana Plucińskiego „Mścislawa” w rejonach Bielska Podlaskiego i Wołkowyska. W tym czasie brał udział w akcjach dowodzonych przez sierż. „Nieczuję”, m.in. w zdobyciu pojazdu dla oddziału. Podczas jednego z ataków na Sowietów, niedaleko Świsłoczy, sierż. Zbigniew Trzebski poległ.

W wyniku „wsypy”, do której doszło w listopadzie 1944 r., 5. Brygada, na rozkaz mjr. „Łupaszki”, ruszyła w rejon Puszczy Białowieskiej. Z końcem miesiąca do nadleśnictwa Świnoroje dotarła druga grupa oddziału, w której znaleźli się m.in.: plut. Henryk Wieliczko „Lufa”, Zdzisław Badocha „Żelazny”, Leon Smoleński „Zeus” oraz Jerzy Lejkowski „Szpagat”.

Ostatni etap działalności

W początkach września 1945 r. odbyła się ostatnia koncentracja 5. Brygady Wileńskiej AK w gajówce Stoczek. W myśl wytycznych Delegatury Sił Zbrojnych mjr „Łupaszko” rozwiązał podległe mu szwadrony, aby na przełomie 1945 i 1946 roku wznowić ich działalność, m.in. na terenie Pomorza. Walka miała wówczas charakter zarówno działań propagandowych (ulotki), jak i akcji dywersyjnych. Prowadzono również działania, mające na celu zastraszanie osób związanych z ówczesną władzą i przeciwdziałanie wstępowaniu Polaków do PPR.

W tym okresie „Brygada Śmierci” – szwadron „Żelaznego” – nawiązała współpracę z wołkowyską organizacją konspiracyjną działającą w okolicach Bobolic, tj. z Bojowym Oddziałem Armii (BOA), którym dowodził Stefan Pabiś. Wówczas Leon Smoleński uczestniczył w licznych akcjach ekspropriacyjnych i likwidacyjnych, m.in. w wykonaniu wyroków śmierci na Janie Patrycy, Walerianie Doraczyńskim i Aleksandrze Cepuszyłowie. Po wykonaniu wyroku śmierci na pierwszym z wymienionych, 18 marca 1946 r., szwadron „Żelaznego” (w którym służył „Zeus”) udał się wraz częścią grupy BOA do Koszalina, aby tam zarekwirować na poczet konspiracji ponad 800 tys. zł.

W kwietniu 1946 r. Leon Smoleński został awansowany do stopnia podporucznika i objął

dowództwo 3. szwadronu, który walczył z grupami pościgowymi na Warmii, Pomorzu i w Borach Tucholskich oraz m.in. rozbroił posterunek MO Stawigudzie.

[Czytaj artykuł Anny Płońskiej *Leon Smoleński „Zeus”* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Aparat bezpieczeństwa, Podziemie antykomunistyczne, Żołnierze Wyklęci

Artykuł